

Steunmaatregelen voor ondernemingen en particulieren in het kader van de COVID-19-crisis – Steunmaatregelen van de Vlaamse overheid

Performance audit

Gepubliceerd: 17.11.2021

VOLLEDIG VERSLAG (NL)

PERSBERICHT (NL)

SAMENVATTING (EN)

Wat wij hebben beoordeeld en waarom

In maart 2020 voerde de Nationale Veiligheidsraad in België een sanitaire strategie in om de verspreiding van het coronavirus te beperken. Deze strategie werd geflankeerd door socio-economische steunmaatregelen aan de getroffen ondernemingen en particulieren. Wij verrichtten een transversale audit van alle door federale en regionale overheden vastgestelde socio-economische steunmaatregelen. In deze audit werden de totstandbrenging, opvolging en evaluatie van deze maatregelen onderzocht, alsook de organisatie van zowel het reglementaire kader als de controle op de correcte toekenning van de steun.

Wat wij hebben geconstateerd

De Belgische overheden maakten geen overkoepelende en gedetailleerde inventaris van de socio-economische steunmaatregelen bekend. Daarom stelden wij zelf een inventaris op van alle in 2020 uitgevaardigde steunmaatregelen. Deze [interactieve online-inventaris](#) kon tijdelijk online worden geraadpleegd. Gebruikers konden de gegevens filteren op basis van voorgestelde categorieën en zelf bepaalde grafieken aanmaken. Heden is enkel nog een statische versie van de inventaris als bijlage bij het auditrapport opgenomen.

Voor de Vlaamse overheid telden wij 81 steunmaatregelen uitgevaardigd in 2020, geraamd op 3,05 miljard EUR bijkomende uitgaven. De Vlaamse overheid koos vooral voor directe steun in de vorm van premies en subsidies (44 % van alle getroffen maatregelen) en uitkeringen (14 %). Zij richtte haar maatregelen vooral op ondernemingen die hadden moeten sluiten en inkomsten dierven, en de Vlaamse beschermingsmechanismen (coronapremies), goed voor 1,77 miljard EUR. 168 miljoen EUR ging naar de water- en energievergoeding voor tijdelijk werklozen, de belangrijkste maatregel voor particulieren.

Vlaanderen reageerde snel en in nauw contact met de betrokken belangengroepen op de crisis. Bij gebrek aan voldoende beleidsdocumentatie konden wij dikwijls geen dieper inzicht verwerven in het eigenlijke beleidsvoorbereidende proces. De beleidskeuzes stonden in functie van snel ingrijpen, en zouden nadien worden bijgestuurd. Een draaiboek of basisplannen waren niet voorhanden.

Met de coronapremies wilde Vlaanderen vooral snel ingrijpen om faillissementen te vermijden. De initiële premies hadden evenwel een weinig efficiënt, forfaitair karakter, waardoor de steun niet altijd in verhouding stond tot de geleden schade. Later schakelde de overheid over op een variabele vergoeding om een deel van de vaste kosten te compenseren, waardoor zij doelgerichter steun kon verlenen.

De decretale regeling van de water- en energievergoeding voor tijdelijk werklozen was goed gedocumenteerd. De wens tot snel uitbetalen leidde echter tot ruime toekenningsvoorwaarden en het gebruik van forfaits, die niet altijd in verhouding stonden tot het inkomensverlies.

Voor de diverse andere Vlaamse steunmaatregelen was er binnen Vlaanderen voldoende coördinatie en belangenorganisaties werden meestal bij de totstandkoming betrokken. Het succes van enkele maatregelen werd ondermijnd door concurrerende maatregelen van het eigen of een ander bestuursniveau.

De aanvraagtools voor de coronapremies werden bijzonder snel opgestart en de aanvraagprocedures waren gebruiksvriendelijk dankzij het onlinekarakter, het automatisch ophalen van bepaalde data en de vrij eenvoudige voorwaarden. Het aantal aanvragen was echter zeer groot. Bovendien bleken de juridische procedures tot data-uitwisseling, de privacyregeling, technische obstakels of het gebrek aan actuele data soms problematisch te zijn. Ondanks de grote mate van automatisatie, moesten daardoor veel aanvragen manueel behandeld worden. Door de beperkte personeelscapaciteit kunnen niet alle risicovolle dossiers worden gecontroleerd, waardoor veel onterechte steun wellicht niet teruggevorderd zal worden.

Bij de overige steunmaatregelen kenden de administraties dikwijls soepel steun toe, vaak op grond van verklaringen op eer. Dit betekende dat de naleving van de voorwaarden pas in de inspectiefase werd gecontroleerd. De inspectiediensten beschikten doorgaans over een goede kennis van de doelgroepen en konden hun inspecties dan ook beperken tot steekproeven. Enkele administraties gaven aan dat ze een aantal zaken niet zouden controleren.

De Vlaamse overheid monitort de verschillende steunmaatregelen in het algemeen vrij goed, zij het vooral op financieel vlak. Zij stuurde sommige steunmaatregelen tussentijds bij, wat wijst op impliciete evaluaties. De meeste steunmaatregelen waren nog niet formeel geëvalueerd, aangezien verscheidene nog in uitvoering waren.

Wat wij concludeerden

De Vlaamse overheid reageerde ad rem op de crisissituatie, wat leidde tot snelle steuntoekenning. De controle en gegevensuitwisseling zou echter vlotter moeten verlopen. Ook is er nood aan meer structurele coördinatie en basisplanning met de andere bestuursniveaus in België. Voor de opvolging van de maatregelen ligt de nadruk op hun financiële impact in plaats van op hun prestaties.